

KERKELUK LEVEN

DE ONTDOKEN SCHULDVRAAG VAN DEN KERKMOORD. 1)

Brachten wij een vorig maal aan het licht, hetgeen de Acta der Synode 1943-'45 aangaande de kerk van Bergschenhoek verzwegen, — thans valt tegen dien achtergrond des te scherper licht op hetgeen zij dienaangaande vermelden.

Wat namelijk de „zaak“ betreffende de kerk te Bergschenhoek aangaat, wel wordt in deze „Acta“ de aanvang der (eigenmachtige) synodale behandeling vermeld (benoeming deputaten ter terechtwijzing en voorlichting, art. 383, 17 Maart 1944, vgl. 361, 16 Maart 1944) — en daarna..... vindt men in art. 549, sub 33 (zitting 8 Aug. 1945) melding gemaakt van „ingekomen stukken“ van een aantal kerkeraden, waaronder die te Bergschenhoek, meldende „dat zij het verband met de gereformeerde kerken verbroken hebben“, welke stukken de synode volgens art. 583 sub a, e.v. besluit „voor kennisgeving aan te nemen“!

Waar dit zwart op wit in de publieke Acta staat gedrukt, terwijl verder de heele „procedure“ verzwegen werd, moet deze nadrukkelijke en blijkbaar opzettelijk geformuleerde vermelding als niets minder dan een leugen worden aan de kaak gesteld. Nooit heeft de kerk van Bergschenhoek een dergelijk besluit tot verbreking van het verband met de Gereformeerde Kerken genomen, laat staan zoollets aan de synode bericht. Voor wat die kerk wel besloten heeft, zij verwezen naar het reeds aangehaald kerkeraadsbesluit d.d. 6 en 13 Aug. 1944.

Hoe komt men dan aan zulk een „ingekomen stuk“? Wat heeft die kerk dan wel aan die Synode geschreven? Het archief dier kerk nazoekend, kan ik niet anders vinden dan het volgende schrijven, dat als ingekomen stuk op de bewuste vergadering (het was intusschen 8 Aug. 1945 geworden toen de Synode weer samenkam; in de zitting van 1 Sept. 1944 — de laatste voor den „dollen Dinsdag“ — zal deze 31 Aug. gedateerde brief nog niet aanwezig zijn geweest) kan en moet zijn vermeld:

Bergschenhoek, 31 Augustus 1944

Gereformeerde Kerk
Bergschenhoek.

Aan de Vergadering der „Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland Utrecht 1943/'44“
p/a Burgemeester Reigerstraat 1, Utrecht.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren,

Uitloftend uit overwegingen van orde deelen wij U mede,

dat de door Uw praeses aan afgevaardigden van onzen Raad den 2en Augustus l.l. toegezegde schriftelijke bevestiging van een alsdan medegedeeld besluit, tot op heden — alhoewel de in dat besluit genoemde maandtermijn schier is verstreken — door ons niet werd ontvangen,

dat wij daarentegen wel enkele gedrukte missives Uwerzijds ontvingen, waaronder een schrijven gedateerd „15 Gravenhage, 26 Augustus 1944“, door den inhoud waarvan wij met droefheid bevestigd zien dat U zelf den band der gemeenschap doorsnijdt met die kerken en geloovigen die, in hartelijke trouw aan en oprochten wederkeer tot de door U als formuleren van éénigheid aangetaste belijdenis en de door U als accoord van samenleving gescheiden Kerkenorde, Gode meer dan Uw vergadering en haar besluiten willen gehoorzamen,

dat wij alleen reeds daarom geenerlei zinvolle mogelijkheid noch eenigen werkelijken reden meer zien op Uw mondeling medegedeeld besluit tegenover U nog nader in te gaan.

Tot welke mededeeling met algemeene stemmen besloten werd door den Raad der Gereformeerde Kerk te Bergschenhoek, voor welke tekenen

w.g. L. SCHOOF, praeses.

H. J. SCHILDER w.n.*) scriba.

We willen eens nagaan, wat deze brief in dit verband te betekenen heeft:

1) de praeses der Synode, Dr Berkouwer, had ons (Kerkeraadsdeputaten) den 2 Aug. beloofd schriftelijke toezending van het Synodebesluit volgens het welk aan Bergschenhoek „een maand bedenktijd“ werd gegeven om haar „beschuldigingen“ e.d. in te trekken. Nooit hebben wij dat ontvangen. Niet alleen de belofte inzake de Acta (zie boven) is dus ontdoken,

1) Dit artikel is het vierde uit de reeks, waarvan het eerste verscheen onder den titel „Het mes begraven“ in het nummer van 19 Oct. j.l.; het tweede verscheen onder den titel 9 Nov. j.l. „Het mes van den kerkmoord begraven“, terwijl het derde artikel op 16 Nov. j.l. werd opgenomen onder den titel: „Het mes op tafel!“

maar ook deze, die toch van uitzonderlijk gewicht was, rakende immers den „maand bedenktijd“ die op synodaal standpunt zou beslissen over „eenheid“ dan wel „scheuring“!

2) van een mededeeling, dat de kerkeraad „het verband met de gereformeerde kerken verbroken“ heeft, gelijk de Acta het weergeven, is met den besten wil in heel dezen brief niets te vinden; de kerkeraad memoreert integendeel, dat de synode de banden met de trouwe kerken doorgesneden heeft (blijkens haar „gedragingslijn“ betreffende de tegenwoordige kerkelijke moeilijkheden“ d.d. 26 Aug. 1944) en moet op dien grond van een verder antwoord op het 2 Aug. medegedeeld besluit afzien;

3) laten we eens een oogenblik veronderstellen, dat de synode het recht had (des neen) deze handelwijze van Bergschenhoek te interpreteren als „zakelijk“ gelijkstaande met verbreking van het kerkverband, een verbreking zool niet met het woord dan toch „met der daad“, — dan zou zij nog geen zins het recht hebben in de Acta dezen brief zoo te verdraaien, dat er komt te staan, dat de kerkeraad mededeelt het verband gebroken te hebben. Als ik een brief krijg van iemand, die na jarenlange vriendschap mij een massa boze dingen voor de voeten werpt, mij verwijt dat ik me niet als vriend jegens hem gedragen heb, dat ik de gemeenschap van den vriendenkring heb verbroken en dat hij het nu zinloos acht te antwoorden op een door mij onlangs aan hem gestelden elsch tot excuusbetuiging — mag ik dan in mijn dagboek schrijven: „vanmorgen een brief ontvangen van amice X., waarin hij mij mededeelt, dat hij den vriendschapsband met mij verbroken heeft“? — Zelfs als zou ik meenen, zakelijk die conclusie te mogen trekken uit dezen brief, dan zou ik nog geen enkel recht hebben mijn conclusie om te vormen tot zijn mededeeling. Maar zelfs het recht tot die conclusie zou ik niet eens bezitten, omdat ik haar nu eenmaal niet kan gronden op wat er staat. De schuldvraag omtrent de vriendschapsverbreking mag ik in geen geval ontduiken door mijn conclusies in eens anders woorden en daden in te lezen. — Door dat toch te doen, zou ik tevens de zwakte van mijn positie bloot geven — gelijk de synode in deze Acta dan ook metterdaad van de hare doet!

4) overigens had de synode geenszins het recht in het besluit van Bergschenhoek een zakelijke verbreking van het kerkverband te verstaan. Want het kerkverband wordt door de kerken bepaald. En met die kerken wilde deze één kerk juist zoo hecht mogelijk verbonden blijven. Om dat te bereiken maakte zij zich vrij niet van die kerken, zelfs niet eens van „de Synode“ zonder meer, maar van bepaalde besluiten der vorige en der zittende synode en daarmee, zoo men wil, van deze zittende synode gelijk zij nog alleen maar kerkverband-brekend en revolutie-plegend bezig was te vergaderen en te besluiten. En dat is heel wat anders. Op de vergadering met de gemeente te Bergschenhoek d.d. 13 Aug. waar het kerkeraadsbesluit nader werd toegelicht, heb ik der gemeente voorgelezen een gedeelte uit den brief, dien den 11 Febr. 1886 de kerkeraad van Voorthuizen richtte aan de kerkeraden van Hervormde Gemeenten in Nederland (naar Rullmann, „De Doleantie“ pag. 23, ik spatieer):

„met den band aan de z.g. Besturen te verbreken, willen wij niet geacht worden den band verbroken te hebben met de Kerken van Jesus Christus in deze landen“.

en:

„Wij van onzen kant bidden van den Heere, dat door dezen stap van onze zijde niet de gemeenschap gebroken worde met die kerken, die in eenigheid des geloofs met ons vereenigd zijn, en dat onze kerken ook uiterlijk weldra weder in gezonden zin mogen vereenigd zijn“.

Deze aanhaling kan ook nu nog illustreren, hoe weinig de „vrijmaking“ geweest is een verbreking van het kerkverband, — hoewel zij daarentegen beteekend heeft de handhaving en wettige voortzetting daarvan:

5) de conclusie kan dus weer geen andere zijn, dan dat niet deze kerk, maar de zittende en sinds geruimen tijd en ook verder na dien datum zichzelf autoriserende synode het kerkverband gebroken heeft, en de kerk van Bergschenhoek daarbuiten geplaatst onder voorgeven dat deze kerk zelf den band had doorgesneden. Dat Bergschenhoek ook inderdaad van toen af niet meer met een groot deel der kerken in één verband leefde, was voorts evenmin de schuld van deze kerk (de gemeenschappelijke en ook te Bergschenhoek beleden schuld van alle kerken aan de deformatie der kerk hier buiten beschouwing gelaten) maar van die kerken, die de mededeeling en voorstelingswijze dezer synode geloofden en overnamen en dienovereenkomstig de gemeenschap verbraken en verbroken hielden. Evenals in 1886 e.v., toen de schuld van het verbroken kerkverband niet rustte op de kerken, die den band aan de Besturen en Reglementen verbraken, maar bij haar, die dezen band bleven erkennen tegen den duidelijken oproep b.v. van Voorthuizen in. Eigenlijk is 1944 daarin nog veel duidelijker dan 1886. Toen, zoo kan men nog zeggen, gold het Besturen, die samenkwamen krachtens reglementen, welke nu eenmaal door de kerken in het verleden praktisch waren aanvaard (waarmee natuurlijk niet is ge-

zegd, dat zij daardoor ook maar eenig wettig en werkelijk gezag ontvingen); doch in 1944 gold het een synode, die zich juist niet meer hield aan de geldende en aanvaarde en bindende kerkenordening; dat reformatie bewaring is van kerkverband, spreekt in 1944 dus nog duidelijker toe. Dit nog te meer, omdat de vrijmaking geschiedde niet decennien later, maar schier terstond nadat ernstige waarschuwingen en hardnekkige revisieverzoeken ten spijt, de geïncrimineerde besluiten waren bevestigd en door afsnijdende handelingen gevolgd en definitief bekrachtigd.

Hiermee hebben wij althans wat deze zaak aangaat, den sluier gelicht, dien de Acta der synode '43-'45 over de historie hadden geworpen. Dat er in deze Acta wel méér verborgen en verdraaid is, heeft de redacteur reeds aangestipt, doch deze artikelen mogen thans voldoende zijn als signalement van de gemeenschapsverwoestende methode van waarheidsverberging — voldoende tevens om de aandacht weer te laten vallen op een en ander van hetgeen ons sinds 1944 werkelijk gescheiden houdt.

Want eerst als „het wapen op de tafel“ ligt, kan de schuldvraag zuiver worden gesteld, besproken en beantwoord.

En dat laatste is eerste voorwaarde voor het zien en betreden van elken bekeerings- en verzoeningsweg.

Bergschenhoek,

H. J. SCHILDER.

1) Bij ontstentenis van den toen „ondergedoken“ scriba G. v. d. Kaaden.

HOE LEEST DE ZOOGENAAMDE OECUMENISCHE SYNODE HET VIERDE FORMULIER VAN EENIGHEID?

In de „Standard Bearer“ schrijft ds H. Hoeksema een artikel over de zoogenaamde oecumenische synode. Zie daarover de rubriek „Uit de Buitenlandsche Kerken“.

Maar in deze rubriek moet één bepaald onderdeel van het Standard-Bearer-artikel de aandacht hebben. De Hoeksema legt er den nadruk op, dat de z.g. oecumenische synode de „verklaring van 1945“ goedvindt, — want ze luidt, dat de kinderen der geloovigen „are sanctified in Christ, so that they partake of the promise“. Tot tweemaal toe staat er „partaking of the promise“.

Dat beteekent: deelen in de BELOFTE. Blijkbaar vindt men dat de hoofdzak.

Maar met nadruk zegt ds Hoeksema, dat het er maar op aankomt, hoe men die woorden verder uitlegt. Daar zijn we 't mee eens.

En daarom moet er bij gezegd worden, dat het vierde formulier niet blijft staan bij het zeggen, dat de kinderen deelen in de BELOFTE, doch, verder gaande, spreekt van een deelen in de WEDERBARENDE WERKING van den H. Geest.

Letterlijk lezen we: „Nochtans moet de kerk..... de kinderen, tenzij zij zich als ongeloovigen openbaren, beschouwen en behandelen als zulken, die deelen in de wederbarende genade van den H. Geest“.

Over het verschil tusschen „deelen in de belofte der werking“ én: „deelen in de beloofde werking“ is onzerzijds duidelijk genoeg geschreven, vóór en na het nieuwe product van 1945. Ook in direct verband daarmee. De oecumenische sandacht moet dus niet op het één zich richten met voorbijgang van het andere. Deelen in de belofte laat bij de synodocraten „concludeeren“ tot een deelen in de vervulling der beloften, tenzij dan.....

En die sprong is ongeoorloofd, die „conclusie“ is een concludeeren niet uit de Schrift, doch uit zijn eigen theorie.

K. S.

„EENIGHEID DES GELOOFS“.

Wij vernemen, dat ds B. A. Bos zich teruggetrokken heeft uit den kring der medewerkers aan dit ook hier besproken blad.

In een samenspreking met de Redactie, waarbij ook ds Meester tegenwoordig was, bleek, dat niet — zooals ds Bos meende — de eenigheid des geloofs het DOEL, maar het UITGANGSPUNT was. Ds Bos heeft dit niet kunnen erkennen, en als voorbeeld genomen, dat men heden niet tegen Dr Jager in de kerk kan zeggen: gij zijt een scheurmaker en we hebben geen eenigheid des geloofs met u, en BUITEN de kerk tot hem kan zeggen: broeder, wij zijn één in het geloof. Ook verder bleek, dat het niet geheel zonder bezwaren van de Redactie is, als er in het blad scherp positie wordt gekozen inzake eigen standpunt. Wel is dit toegelaten, maar toch stellig onder beperkende bepalingen. Hoewel ds Bos graag had willen meewerken, onder een anderen titel, om onder Gods zegen te komen tot eenigheid des geloofs, heeft hij gemeend dat een uitgangspunt van eenigheid des geloofs welke er niet is, onwaarschijnlijk is, en misleidend. Hij heeft dit ook openlijk gezegd, en daarna verzocht hem van de lijst der medewerkers te schrappen.

Onnoodig te zeggen dat we ons hierover verblijden.

K. S.

NA V BODE

De bezwaar dat me kwestie kan) tnsakte zijn e Voort grav gewes die gos wat oc

Lette „Wa zette

— led afwijz Kuypen

op de s opgedr

aanva

wel oc

zeer in tusche

een ras

meeste

kon be

of neer

in strij

om kos

ook hie

om ma

zegd is

tot sch

die in

Schrift

zooals

verwon

mochte

kerk g

K. O.?

de sac

leven l

men de

merken

ters op

Zijner

niet ge

neerleg

blijven

veel m

Synode

niet vo

woorden

is gez

barende

Tot z

bedien

het slot

„Dit

der gen

is. Han

roeping

meerde

de vri

om syn

K. O. te

Tot z

Indere

hebben

springe

En dat,

officieel

Het zijn

als 't n

wil.

ZENDI

Mr D

de Zendi

31 K.O.

ons, d.d.

Reeds

het gro

van dep

mer toeg

Een kor

van de 2

nu is;

gelden v

Enschede

Kas van

art. 31

THEOI

Een fr

„kwartje

drag van

deel van

weg 15,

Het ov

tijd in de

schilderij